

Archeologienota

Turnhout Plamaten

Deel 3: Programma van maatregelen

Inhoud

1	Gemotiveerd advies	3
1.1	Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek	3
1.2	Archeologische sites binnen het onderzoeksterrein	4
1.3	De impactbepaling	5
1.4	Bepalingen van maatregelen	5

1 Gemotiveerd advies

1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Potentieel en waardering kenniswinst bij verder archeologisch onderzoek

De archeologische verwachting gaf aan dat het onderzoeksterrein een lage archeologische verwachting kent. Verder archeologisch onderzoek kadert echter steeds binnen krijtlijnen van de te verwachten schade aan en vernietiging van dit mogelijk erfgoed tijdens de geplande bodemingrepen. Het potentieel op kennisvermeerdering bij verder onderzoek wordt door de beperkingen die voortvloeien uit de specificaties van de geplande ingrepen en de karakteristieken van het onderzoeksterrein echter sterk verminderd. Men kan verwijzen naar volgende elementen:

- De totale verstoring, op basis van de bouwplannen, zal ongeveer 9844m² bedragen. De grond die hierdoor weggegraven wordt zal grotendeels gebruikt worden om de rest van het terrein te nivelleren en op te hogen.
- Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat het plangebied in de ruime omgeving landschappelijk gezien op een lager gelegen deel ligt, in een gebied dat eerder vochtig tot nat is. Uit deze condities kan geconcludeerd worden dat er zich geen bewoning binnen het projectgebied zal voorgedaan hebben in de prehistorie.
- Ook de historische bronnen en kaarten maken geen vermelding van het gebied. De luchtfoto's uit de eerste wereldoorlog maken duidelijk dat er zich binnen het projectgebied geen structuren zullen bevinden.
- Op de aangrenzende percelen ten oosten van het plangebied werd door AdAk in 2009 reeds een vooronderzoek uitgevoerd waarbij enkel sporen van laatmiddeleeuwse kleiontginning aan het licht is gekomen. Gezien de kenniswinst hier te klein zou zijn is er geen vervolgonderzoek geadviseerd. Er moet nog opgemerkt worden dat dit terrein topografisch hoger gelegen is dan het nu onderzochte plangebied.
- Hierbij komt nog dat de gemaakte hoogteprofielen een onnatuurlijke, komvormige snede vertonen, die doet vermoeden dat het gebied in het verleden reeds enkele ingrijpende bodemingrepen heeft ondergaan.

Bovenstaand overzicht geeft aan dat het potentieel op (waardevolle) kenniswinst bij verder archeologisch (voor-) onderzoek ontbreekt. De investeringen die gepaard gaan met verder archeologisch onderzoek staan geenszins in verhouding tot de beperkte resultaten die dergelijk onderzoek naar verwachting zal opleveren.

Volledigheid van het vooronderzoek

De resultaten van het uitgevoerde vooronderzoek binnen deze archeologienota bleken voldoende om de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische sites en het ontbreken van potentieel op kennisvermeerderingen bij verder archeologisch onderzoek te staven. Volgens artikel 5.2. van de Code van Goede Praktijk is verder vooronderzoek dan ook niet aangewezen. De archeologienota is dan ook - conform de Code van Goede Praktijk – volledig.

1.2 Archeologische sites binnen het onderzoeksterrein

De aanwezigheid van een archeologische site

De aanwezigheid van een concrete archeologische site kon aan de hand van het bureauonderzoek niet bevestigd, noch ontkent worden. Aan de hand van de gegevens uit het bureauonderzoek werd echter wel een concrete verwachting voor de aanwezigheid van dergelijke sites opgemaakt. Er werd bij de opmaak van deze verwachting verwezen naar volgende elementen:

- Paleolandschappelijke ligging: een overzicht van de archeologische kennis geeft aan dat de zuidelijke flank van de cuesta van de Noorderkempen in het verleden een bijzondere aantrekkingskracht uitoefende op de mens bij de keuze voor locaties van nederzettingen en grafvelden.
- De lokale paleolandschappelijke situatie wijst echter uit dat het onderzoeksterrein ligt op de overgang tussen de zuidelijke flank van de cuesta en natte, drassige weiden ten oosten van de cuesta. Slechts een erg klein deel van het onderzoeksterrein ligt op de cuestaflank. Het grootste deel van het onderzoeksterrein ligt ter hoogte van de drassige, lager gelegen weilanden.
- Ter hoogte van het onderzoeksterrein bevindt zich een komvormige depressie. Deze volgt het natuurlijk reliëf van de omgeving – overgang tussen de flank van de cuetarug en aanliggende drassige weilanden - niet. Ook op profieldoorsneden van het terrein valt het onnatuurlijke karakter van deze depressie op. Men moet er dan ook van uitgaan dat deze depressie een antropogene oorsprong kent.
- Onderzoek AdaK: Op het aansluitende terrein ten oosten – iets hoger gelegen dan de komvormige depressie - waren zeer natte omstandigheden waarneembaar. Hier werden enkel laatmiddeleeuwse ontginningskuilen aangetroffen.
- Bodem: Een groot deel van het onderzoeksterrein is gelegen in een lager deel van het landschap met een slecht draineerbare en natte bodem (drainagecategorie d en e).
- Plaggenbodems. De bodemkaart situeert ter hoogte van het onderzoeksterrein een dikke humeuze antropogene A-horizont (plaggendek). Het sleuvenonderzoek van AdAK op het aanliggend perceel toonde echter aan dat dit plaggendek bijzonder dun is (30 cm). Onder het plaggendek was geen intact bodemprofiel bewaard. De aanwezigheid van het plaggendek heeft met andere woorden geen gunstige invloed op de bewaringstoestand van kwetsbare archeologische sites en vindplaatsen, zoals vuursteenconcentraties.
- Op de historische kaarten staan enkel velden afgebeeld. De Vandermaelenkaart beeldt het onderzoeksterrein af in een moerassig gebied.
- Voor de aanwezige Antwerp-Turnhout stelling zijn volgende gegevens reeds gekend: De aanwezige bunker (CAI 161791) is de oostelijke bunker van twee bunkers die de overgang Fontijnstraat-Brugstraat over het kanaal flankeerde. Deze linie volgde het kanaal in deze regio en lag grotendeels tegen het kanaal aan. Op basis van luchtfoto's uit de eerste wereldoorlog kan besloten worden dat er zich binnen het projectgebied geen structuren van deze stelling zullen bevinden.

De resultaten van het vooronderzoek wijzen op een hoog potentieel voor de aanwezigheid van rurale nederzittingslocaties en grafvelden uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen. In deze kan men verwijzen naar de paleolandschappelijke locatie van het onderzoeksterrein, op de

zuidelijke flank van de cuesta van de Noorderkempen. Het potentieel op intacte sites (vuursteenconcentraties) uit de steentijden wordt gezien het waarschijnlijk ontbreken van een intact bodemprofiel erg laag ingeschat.

Een groot deel van het onderzoeksterrein ligt echter ter hoogte van een erg natte, komvormige depressie. Een analyse van deze depressie aan de hand van het DHM en terreinprofielen (zowel via GIS-analyse als via werkelijke terreinregistraties) leert dat deze een antropogene oorsprong kent. Daarenboven vormen de nattere delen van het onderzoeksterrein een overgang naar drassige weiden net ten oosten van het onderzoeksterrein. Onderzoek uitgevoerd door AdAK toonde aan dat deze locatie een heel laag archeologisch potentieel kent. Dit laag archeologisch potentieel werd gestaafd door de erg natte en drassige toestand van de bodem. De lokale paleolandschappelijke situatie heeft met andere woorden een erg negatieve invloed op de archeologische verwachting.

Het archeologisch potentieel van het onderzoeksterrein wordt op basis van bovenstaande bevindingen en analyses laag ingeschat. De verwachtingen voor de cuestaflank zijn hoog voor nederzettingssites en grafvelden uit de metaaltijden tot de volle middeleeuwen. Toch wijst de lokale (paleo-) landschappelijke op een zeer significante beperking van de archeologische verwachting voor het terrein. In deze moet men verwijzen naar de ligging van het terrein, grotendeels op lager gelegen, drassige weidegronden en ter hoogte van een antropogene drepressie.

De waardering van de archeologische site

De verwachting van de aanwezigheid van een archeologische site is aan de hand van bovenstaand verwachtingsmodel erg laag. De afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksterrein wordt erg hoog ingeschat.

1.3 De impactbepaling

Bovenstaand verwachtingsmodel geeft aan dat de afwezigheid van een archeologische site hoogstwaarschijnlijk is en het potentieel op (waardevolle) kenniswinst bij verder archeologisch (voor-) onderzoek binnen de krijtlijnen van de geplande ingrepen ontbreekt. Naar verwachting wordt tijdens de geplande ingrepen geen waardevol archeologisch erfgoed vernietigd.

1.4 Bepalingen van maatregelen

Binnen het verslag van resultaten en bovenstaand gemotiveerd advies werd aangetoond dat het potentieel op waardevolle kenniswinst ontbreekt bij de uitvoer van verder archeologisch (voor-) onderzoek. Volgens artikel 5.2. van de Code van Goede Praktijk is verder vooronderzoek dan ook niet aangewezen. Verdere maatregelen inzake archeologisch onderzoek worden dan ook - conform de Code van Goede Praktijk – niet voorgesteld.

Dit advies ontslaat de opdrachtgever, noch de aannemer van de geplande werken, niet van zijn verplichting om tijdens de bouwwerken rekening te houden met de wettelijke archeologische meldingsplicht.